

---

titel **Is de Bijbel duidelijk over homoseksuele relaties?**
ondertitel

auteur Bruijne, prof. dr. Ad de
achtergrond GKV
bron De Reformatie 18/06/2005
jaartal 2005
thema

Inleiding of samenvatting inhoud artikel

De Bruijne beschrijft in twee artikelen de verhouding tussen Bijbel en homoseksualiteit en tussen homo en kerk. Over het eerste: de Bijbel is duidelijk in de afwijzing van homoseksuele relaties, maar spreekt tegelijk veel breder over de plek van de homo in de kerk. Als homo's een intense vriendschap met God ontwikkelen, kunnen ze juist als homo een gave van God aan de gemeente zijn. In de kerk kunnen netwerken ontstaan waarbinnen homo's hun eigen plaats en aandeel hebben.

Dit is het eerste in een serie van twee artikelen.

Is de Bijbel duidelijk over homoseksuele relaties?

A.L.Th. de Bruijne

Er blijft binnen schriftgetrouwe kerken discussie over homofilie. Bij de Generale Synode van Amersfoort ligt een verzoek om een studiedeputaatschap. Deputaten Huwelijk & Echtscheiding krijgen de kritiek dat hun benadering bij een toepassing op homofilie verkeerd zou aflopen. De christelijke gereformeerde kerken zoeken helderheid rond een tolerant beleid in de kerk van Zwolle. In verschillende gemeenten bestaan protocollen die onder voorwaarden het samenleven van homofiele gemeenteleden regelen. En onlangs bood in het Gereformeerd kerkblad voor het 'midden' en 'zuiden' (58/11, 28 mei 2005, 2) ds. H.J. Messelink een beleidskader aan. In twee artikelen ga ik in op twee punten die volgens mij in de huidige situatie belangrijk zijn. Hoe kun je als kerk vandaag over homoseksuele relaties een overtuigende bijbelse boodschap uitzenden? En welke positieve zin kan het hebben als christenen homofiel of lesbisch zijn?

Het gesprek over de vraag wat de Bijbel leert rond homofilie stagneert. Zowel voor- als tegenstanders van homoseksuele relaties hebben al zo vaak op hetzelfde aambeeld gehamerd dat de argumenten inmiddels platgeslagen zijn. Ik vind dat een gevaarlijke situatie. Want zo ontstaat het idee dat de Bijbel op dit punt niet zo duidelijk is. Zeggen de bekende teksten rond homofilie misschien toch niet wat wij altijd dachten? Dat dringt ook zomaar door in het pastoraat. Als pastor erken je: het is ook een moeilijk probleem, je kunt de bijbelteksten inderdaad verschillend uitleggen en veel verder dan nu komen wij niet. Zo groeit een soort scepsis en geef je bij voorbaat krediet aan een andere conclusie. Het wordt dan een brug te ver om eenduidig een bijbelse weg te wijzen. Uiteindelijk zullen wij steeds minder samen staan voor één bepaalde lijn. Ik kan het niet bewijzen, maar toch heb ik het gevoel dat er rond homofilie onder orthodoxe christenen een geleidelijke verschuiving in gang gezet is.

Symptoom

Is dat erg? In ieder geval niet erger dan andere verzwakkingen in inzicht of levensstijl. Veel christenen hebben van 'homoseksualiteit' een soort extra afkeer. En de huidige verrechtsing en verharding in de samenleving werken die ook in de hand. Maar in het licht van de Bijbel concludeer ik dat Gods afschuw over egoïsme en oneerlijkheid in de omgang met geld en goed (genotzucht, zwart verdienen) of over het harde oordelen over elkaar in de kerk minstens even groot moet zijn als over relaties van homofielen die al worstelend kiezen voor een noodoplossing. Het wordt gauw schijnheilig om extra te focussen op bepaalde zonden, nota bene van mensen die meestal in grote nood verkeren, en intussen andere zonden (die vaak veel gemakkelijker te laten zouden zijn!) te bagatelliseren.

Toch betekent dat natuurlijk niet dat wij een mogelijke verschuiving rond homofilie maar in een 'Eli-houding' over ons heen moeten laten komen. Want die verschuiving vormt een symptoom van diepere problemen. Wij zijn soms met ons gebruik van de Bijbel in de ethiek een beetje vastgelopen. En wij hebben het christelijke leven ontbonden in een serie losse beslissingen op grond van directe bijbelteksten. Het kader eromheen dat ons vooral richting wijst, hebben wij daarbij soms uit het oog verloren. Maar als dat verandert, kan ook de boodschap rond homoseksualiteit overtuigender klinken. En dat is vandaag meer dan ooit nodig.

Niet atomistisch

Bij veel ethische onderwerpen zijn wij geneigd om naar bijbelteksten te zoeken die daar direct over gaan. Die leggen we zo goed mogelijk uit. We verbinden de resultaten met elkaar. En zo vinden we de bijbelse richting. Dat gebeurt ook bij homofilie. Maar die werkwijze vind ik om meerdere redenen minder passend. In de eerste plaats methodisch. De Bijbel wijst ons de weg voor heel ons leven, niet alleen voor die concrete onderwerpen waar de Bijbel rechtstreeks iets over zegt. Ook bij thema's waar de Bijbel niet direct over spreekt, geeft hij ons wel richting. Daaruit kun je leren dat dit richting wijzen in de Bijbel eerder begint en op iets diepers vastzit dan alleen dat er over concrete thema's concrete zaken gezegd worden. Ook als de Bijbel over bepaalde thema's wel iets zegt, moet je toch altijd eerst afsteken naar dit fundamenteelere niveau en niet doen of die concrete teksten, die altijd een selectie uit het geheel vormen, wel voldoende zijn. Daarom vind je de weg die de Bijbel wijst rond homofilie ook niet als je alleen maar goed luistert naar alle directe teksten daarover.

Niet over hetzelfde?

Daar komt bij dat het ook iets 'toevalligs' heeft dat de Bijbel over bepaalde thema's iets zegt en over andere niets. Dat heeft ook te maken met het feit dat de Bijbel vertelt van de concrete geschiedenis van Gods werk in het midden van concrete mensen in een bepaalde tijd en onder bepaalde omstandigheden. Daardoor kan het soms lijken dat een bijbeltekst rechtstreeks gaat over een verschijnsel van vandaag, terwijl het bij nader inzien toch anders is. Zo zegt de Bijbel iets over 'rente ontvangen'. Maar bij nader inzien blijkt 'rente' in de tijd van de Bijbel niet hetzelfde te zijn geweest als rente vandaag. Kun je daarom vandaag niets leren van die teksten? Zeker wel. Maar dat werkt anders dan dat je altijd direct uit zo'n tekst kunt aflezen wat je vandaag moet doen. Ook rond homofilie moet je eerlijk de mogelijkheid overwegen dat de 'homofilie' die wij in de bijbeltekst tegenkomen niet hetzelfde is als de 'homofilie' van vandaag.

Evenals ds. Messelink vind ik het begrijpelijk dat christenhomo's zichzelf niet direct herkennen in het beeld dat Paulus in Romeinen 1 van homoseksualiteit schetst. Want in Romeinen 1 heerst een atmosfeer van uitspattingen. Slaat dat op jou als je verlangt naar een vaste vriendschap met één partner? En de homo's uit Romeinen 1 hebben de natuurlijke omgang 'opgegeven'? Volgens een exegese die minstens te overwegen valt, betekent dit dat het eigenlijk hetero's waren die bewust kozen voor homoseksueel verkeer. Gaat dat over jou, als je als jongen van 17 tot je eigen schrik ontdekt dat je niet verliefd wordt op meisjes maar op jongens?

Niet willekeurig

Om nog een reden is het belangrijk om niet alleen te focussen op teksten die direct over homoseksualiteit spreken. Dat geeft zomaar de indruk dat Gods wil bestaat uit een reeks losse, wat willekeurige opdrachten. In het pastoraat wordt soms tegen homo's gezegd: "Waarom God dit wil, weet ik ook niet, ik zou je persoonlijk best een partner gunnen, maar het staat nu eenmaal in de Bijbel". Zo'n opmerking kun je waarderen omdat eruit blijkt dat we ook tegen ons gevoel in willen buigen voor de Bijbel. Maar het klinkt tegelijk machteloos en onovertuigend. Gods wil is uiteindelijk een eenheid. En op verreweg de meeste punten kun je vanuit het geheel van de Bijbel ook begrijpen of aanvoelen waarom God het van je vraagt. Gods wil past echt bij God zelf, bij zijn werk en bij hoe Hij ons als mensen bedoelde. Juist als je Gods wil in dat licht leert zien, ervaar je de overtuigingskracht. Wie wil overtuigen, moet meer doen dan losse morele conclusies trekken uit enkele directe bijbelteksten.

Een beeld van het geheel

Wat houdt dat 'meer' in? Op de een of andere manier moet je beginnen bij het geheel van de bijbelse boodschap. Iedere christen die zich op de Bijbel beroept, werkt bewust of onbewust vanuit een beeld van dat geheel. Dat beeld stuurt je schriftgebruik en verklaart soms dat mensen met dezelfde teksten verschillend uitkomen. Wij zijn met dit verschijnsel in de gereformeerde bijbeluitleg vanouds vertrouwd. Want wij leggen de Bijbel uit in samenhang met onze belijdenis. Ook christenen die geen officiële belijdenis hebben, kunnen niet voorkomen dat in hun omgang met de Bijbel hun centrale geloofsovertuigingen altijd een sturende rol vervullen. Je belijdenis verwoordt je beeld van het geheel van de bijbelse openbaring. Iets dergelijks speelt op een toegespitste manier ook als je de bijbel gebruikt in de ethiek. Daarin werkt bewust of onbewust je 'ethische belijdenis' door. Waar gaat het God om met onze levensstijl en ethiek? Welke richting wijst de Bijbel ons?

Laatste traject

Sommigen zien de liefde als beeld van dat geheel. Wat niet past bij de liefde, zeggen zij (soms onbewust), kan niet goed zijn. Anderen werken vanuit de gedachte dat God in zijn schepping wetmatigheden inbouwde, universele scheppingsordeningen. De Tien geboden vatten ze samen. Zelf denk ik dat je het moet zoeken in een samenvatting van het geheel van Gods werk zoals de Bijbel daarover vertelt. Daarin gaat het om de schepping, om Gods werk via Israël, om zijn redding in Christus en om zijn gang naar het komende koninkrijk. Daarvan vormen de persoon en het werk van Christus het hart. Dan zou je de ethische 'hoofdboodschap' bijvoorbeeld zo kunnen samenvatten: 'God vormt rond Jezus Christus de gemeenschap van het Nieuwe verbond, die Christus moet leren volgen op de weg via het kruis naar zijn nieuwe schepping'. God ging een lange route door de geschiedenis: van zijn schepping waarin de zonde inbrak, naar zijn koninkrijk. Christus brengt eindelijk dat koninkrijk dichtbij voor zondige mensen. Met het oog daarop verzamelt Hij zijn gemeente voor het beslissende laatste traject van Gods geschiedenis. Geborgen in Christus gaan wij achter Hem aan een weg van lijden naar heerlijkheid. Midden in de oude wereld vormt Hij ons in de

levensstijl van straks, de stijl van het koninkrijk. In dat perspectief staan alle concrete geboden en verdere richtingwijzers voor vandaag die wij in de Bijbel vinden. Hier begint onze levensstijl en dit bepaalt al onze ethische beslissingen.

Huwelijk en seksualiteit

Al zou de Bijbel over een onderwerp niets zeggen, altijd moet ik de vraag leren stellen: welke richting volgt op dit punt uit die ethische hoofdboodschap. Maar ook als de Bijbel over een onderwerp wel iets zegt, moet dat. Ook bij homofilie. Om deze hoofdrichting van Gods wil goed te betrekken op homofilie moet je haar eerst toepassen op het kader waarin homofilie staat: het kader van menselijke relatievorming en seksualiteit. Juist op dat punt gaat God een duidelijke weg door de geschiedenis.

Genesis 1 en 2 leren dat de polariteit van man en vrouw fundamenteel is voor de manier waarop God ons heeft geschapen en ook voor het ontstaan van de basisrelatie van het huwelijk: man en vrouw zijn ertoe bestemd om samen een verbond te sluiten en daarbinnen helemaal één te worden. Binnen dat kader staat ook de seksuele omgang als uiting van die eenheid.

Bij Christus wordt echter duidelijk dat Gods doel verder reikt. Dat verbond tussen man en vrouw staat op zijn beurt in dienst van de band tussen Christus en zijn gemeente. In het komende koninkrijk wordt het huwelijk daarin vervuld. Dat betekent dat ook de onderlinge seksuele omgang van man en vrouw daarin vervuld zal zijn. Seksuele omgang blijkt geen doel op zichzelf maar een middel. Het is een intense manier om liefde te communiceren en in het geven ervan tegelijk te ontvangen in een gezamenlijke ervaring van geluk en genot. Tegelijk zorgt juist dat voor de uitbreiding van de mensheid. Dat dit laatste aspect in het koninkrijk niet meer nodig is, spreekt voor zichzelf. Maar ook van dat eerste moeten wij aannemen dat het vervuld wordt in iets wat verder reikt. Zonder het speciale verbond tussen man en vrouw zullen wij in de band met Christus en met elkaar op een nieuwe manier liefde communiceren en samen volmaakt genieten en gelukkig zijn met Christus en elkaar in een diepgang die ons denken en ervaren van nu te boven gaat.

Relativering

Als het bovenstaande klopt, bewerkt de nadering van Gods koninkrijk een relativering van huwelijk en seksualiteit in de bestaande vorm. Het is niet langer alleen maar 'normaal' dat mannen en vrouwen trouwen en in dat kader de gave van de seksualiteit vieren. In 1 Kor 7 zegt Paulus dat ook ongehuwd blijven voor christenen een 'normale' manier van leven is. En in Mat. 19 leert Christus ons dat je ter wille van het koninkrijk 'jezelf kunt snijden'. Daarmee zinspeelt Hij op een leven van seksuele onthouding. Van beide mogelijkheden vormt Jezus zelf het grote voorbeeld. Als je alleen maar kijkt in het licht van de schepping is ongetrouwd blijven en je seksueel onthouden onnatuurlijk. Daarom voelt het vaak ook echt als een gemis. Maar in het licht van het koninkrijk ontdek je in die manier van leven ook een voorproef van de vervulling van huwelijk en seksualiteit die komt. Binnen de christelijke kerk horen huwelijk en ongehuwd zijn beiden royaal voor te komen en gelijk gewaardeerd te worden. En zowel getrouwen als ongetrouwen moeten hun eerste vervulling leren zoeken in de band van liefde die wij samen met Christus hebben. Niet in de eerste plaats in een partnerrelatie. Ook via opvoeding en catechese moeten wij elkaar niet alleen vormen en voorbereiden met het oog op een vaste relatie maar ook met het oog op een ongehuwd leven.

Homoseksuele relatie

Deze toepassing van de ethische hoofdboodschap van de Bijbel werpt een helder licht op homoseksuele relatievorming. Voorzover het daarbij gaat om een variant die herinnert aan wat wezenlijk is voor de man-vrouw-relatie past deze niet bij Gods oorspronkelijke schepping van man en vrouw. Tegelijk past zij ook niet bij de vervulling in Gods komende koninkrijk. Want die brengt wel een relativering van het huwelijk, maar dat is tegelijk een relativering van seksuele omgang als zodanig. Het alternatief ligt dan ook niet in openheid voor min of meer vergelijkbare andere partnerrelaties maar in het afzien daarvan binnen het kader van de christelijke gemeenschap.

Homofilie is een van de vele gevolgen van de versterking die de zondeval bracht in het leven van ons allemaal. En als mensen in eigen verantwoordelijkheid kiezen voor een homoseksuele relatie die min of meer afgeleid is van de man-vrouw-relatie, is dat zelf zonde. In de letterlijke betekenis van zonde: dan mis je Gods doel met het leven. Hierbij moeten volgens mij ook de lichamelijke kenmerken een grotere rol spelen dan vaak gebeurt. De moderne westerse cultuur heeft afstand genomen van elk denken op basis van een voorgegeven natuurlijke orde. Wij creëren als mensen zelf onze orde. Ook de geschapen structuur van het menselijke lichaam geldt voor velen niet langer als een grens. Maar als je God erkent als de Schepper moet je het risico van die denkwijze doorzien. Ook de geslachtsorganen van het mannelijke en vrouwelijke lichaam

onderstrepen de bedoeling van de Schepper. Als Paulus in Romeinen 1 spreekt over 'natuurlijk' en 'tegennatuurlijk' denkt hij waarschijnlijk zelfs in de eerste plaats daaraan.

Om de vreugde

Nu heb ik twee aspecten laten liggen uit de ethische hoofdboodschap, zoals ik die formuleerde. De gemeenschap van het nieuwe verbond volgt Jezus op de weg van het kruis. Christus volgen kan alleen als je achter Hem aan je kruis op je neemt. Concreet betekent dat: jezelf helemaal inleveren bij Christus en je door Hem een vernieuwde identiteit laten geven. Dat is op het eerste gevoel een pijnlijke weg die tegen je diepste ik lijkt in te gaan. Hij maakt een eind aan je oude leven. Maar juist langs die route maakt Jezus door zijn Geest je leven nu en straks nieuw.

En dit kruisdragen is geen harde wet. Het is een aspect van de gemeenschap met Christus. En in de band met Christus ligt volgens de Bijbel en volgens de ervaring van elke echte christen een 'onuitsprekelijke blijdschap' (1 Petr. 1). De Bijbel zegt dat ook Jezus zelf om de vreugde die voor Hem lag, het kruis aanvaardde (Hebr. 12). Zo is het ook bij ons bedoeld. Je vindt in God je hoogste geluk. Jezus is de schat voor je hart. Hoe meer je in God je verzadiging zoekt, des te radicaler durf je nee te zeggen tegen het oude leven. Geen mens zal zijn kruis onder dwang op zich nemen, als een pure plicht die je logisch uit bijbelwoorden hebt afgeleid. Je wordt ertoe bereid als God je hoogste geluk werd en Jezus echt het leven van jouw leven is. Dan ontdek je hoe waar het is als Hij zegt: mijn juk is zacht (Mat. 11).

Verdoezelen

Bovendien geldt dit alles niet alleen voor homo's maar voor de kerk als geheel, voor de gemeenschap van het Nieuwe verbond. Het is zelfs gevaarlijk en oneerlijk om het speciaal toe te passen op homo's. We helpen elkaar niet met het volgende exegetische debat over de concrete 'homoteksten'. En ik zeg dat terwijl ik op grond van grondige recente studies van mening ben dat ook de exegese van de concrete teksten duidelijk maakt dat God homoseksuele relaties niet wil. We helpen elkaar daarom ook niet door sceptisch vast te stellen dat allemaal niet zo duidelijk ligt. We zullen het allermeeft overtuigend zijn wanneer we binnen de gemeente ook zelf leven uit die ethische hoofdboodschap en vanuit de vreugde in Christus ons kruis op ons nemen. Zo kun je ook overtuigend die ethische hoofdboodschap toepassen op relatievorming en seksualiteit. Dan kan zij voor homo's niet anders betekenen dan een keus tegen een homoseksuele manier van leven. Dat is pijnlijk en geeft je het gevoel jezelf te moeten prijsgeven. Maar het is niet onbegrijpelijk. Het past bij Gods werk van schepping naar koninkrijk. En zelfs dat pijnlijke gevoel blijkt in het licht van die ethische hoofdboodschap en van de doorgaande christelijke levensstijl niet vreemd. Juist als je jezelf verliest, zul je je leven vinden (Mat. 16).

Het zou schadelijk zijn als de kerk deze boodschap gaat verdoezelen of verzachten. Dat kan ons mee schuldig maken aan het oordeel over onze naasten. Het zou even verkeerd zijn deze boodschap vooral aan homo's voor te houden en er niet allemaal (opnieuw) uit te leven. Met de maat waarmee wij onze homo's meten, zal God ons meten. Zowel voor homo's als voor andere kerkleden is nieuwe overtuigingskracht met betrekking tot homoseksuele relatievorming vandaag broodnodig. Maar er is meer nodig. Daarover volgende week.

A.L.Th. de Bruijne is hoogleraar Ethiek en Spiritualiteit aan de Theologische Universiteit te Kampen